

Sygn. akt VIII U 1472/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
na posiedzeniu niejawnym w składzie:

Przewodniczący: sędzia Grzegorz Tyrka	

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2022 r. w Gliwicach

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z udziałem M. A.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 6 października 2021 r. **nr** (...)

1. uchyla zaskarżoną decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.;
2. odstępuje od obciążania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kosztami postępowania.

(-) sędzia Grzegorz Tyrka

Sygn. VIII U 1472/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 6 października 2021r. nr (...) organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że M. A. jako pracownik u płatnika składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 16 grudnia 2019r. do 28 maja 2020r.

Płatnik składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. wniosła odwołanie od decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy złożył także wniosek o zasądzenie od odwołującej Spółki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy przesłał zaskarżoną decyzję zainteresowanemu M. A. na adres: ul. (...), (...)-(…) L. i decyzja nie została przez zainteresowanego odebrana. Organ rentowy uznał, że decyzja została doręczona zainteresowanemu w trybie doręczenia zastępczego.

Z pisma Komendy Miejskiej Policji w L. z 2 lutego 2022r. wynika, że pod adresem nie zamieszkuje M. A.. Nikt z rozpytanych sąsiadów nie kojarzy zainteresowanego M. A..

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

zaskarżona decyzja podlega uchyleniu.

W orzecznictwie przyjęto, że od momentu wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego do sądu rozpoznawana sprawa staje się sprawą cywilną, podlegającą rozstrzygnięciu według zasad właściwych dla tej kategorii. Odwołanie od decyzji pełni rolę pozwu, a jego zasadność ocenia się na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Na tego rodzaju wadach decyzji skupia się też postępowanie sądowe, a wady spowodowane naruszeniem przepisów postępowania przed organem rentowym, pozostają w zasadzie poza przedmiotem postępowania. Konsekwentnie, podstawą rozstrzygnięcia sądowego mogą być tylko przepisy prawa materialnego (i ewentualnie postępowania cywilnego), a nie przepisy procedury administracyjnej – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2013 roku, w sprawie II UK 164/12 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 stycznia 2014r., w sprawie III AUa 3285/13.

Z dniem 7 listopada 2019r. zmianie uległ stan prawny, umożliwiający sądowi pierwszej instancji orzekać kasatoryjnie, tj. uchylić zaskarżoną decyzję i przekazać sprawę organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Należy przypomnieć, że ustawą z dnia 4 lipca 2019r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020r., poz. 1469) dodano art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., zgodnie z którym jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Należy wskazać, że termin ubezpieczony na gruncie art. 476 § 5 pkt 2 lit. b) k.p.c. obejmuje także płatnika składek (U. M.; „Strony postępowania odrębnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych”; P. 2018; s. 113 i n.).

Cytowana norma prawna obowiązuje od 7 listopada 2019r. i dotyczy także spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem 7 listopada 2019r. (art. 9 ust. 2 w/w ustawy).

Ustawodawca wskazał w projekcie ustawy, że u podstawy orzekania w sprawach ubezpieczeniowych leży zasada, że w przypadku stwierdzenia wady decyzji organu rentowego sąd zmienia tę decyzję co do istoty (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.). Ustawodawca podniósł, że zasada ta ze względów społecznych w aktualnych warunkach musi zostać utrzymana. Jednakowoż praktyka orzekania sądów ubezpieczeń społecznych wykazuje, że decyzje organów rentowych bywają dotknięte rażącymi wadami w zakresie treści (brak oznaczenia prawidłowo stron, niewskazanie sposobu obliczenia świadczenia lub składki), sposobu wydania (wydanie przez osobę nieuprawnioną) i postępowania je poprzedzającego (bez podstawy prawnej lub przedwcześnie - bez zachowania terminów lub przesłanek wydania). Niezależnie od tego, czy wady te dotyczą formy czy treści decyzji, ich wspólną cechą jest to, że naruszają przepisy o postępowaniu przed organem rentowym w takim stopniu, że ich konwalidacja jest niemożliwa. W konsekwencji naprawienie takich decyzji przez sąd polega w istocie na wydaniu ich na nowo, to zaś wymaga przeprowadzenia całego postępowania na nowo - tyle, że przed sądem. Ustawodawca wskazał, że niewątpliwie pozostaje to koniecznością w sprawach o przyznanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, skoro każda dodatkowa zwłoka może narazić ubezpieczonego na utratę środków utrzymania. Są jednak przypadki, w których ryzyka takiego nie ma: gdy decyzja (1) nakłada na ubezpieczonego zobowiązanie, (2) ustala wymiar tego zobowiązania (zwłaszcza je podwyższa) i (3) obniża świadczenie. W tych sprawach nie ma więc powodu, by sąd ubezpieczeń społecznych wyręczał organ rentowy w prawidłowym przeprowadzeniu postępowania. Względy społeczne nie stoją więc na przeszkodzie, by w tych sprawach wprowadzić

możliwość uchylenia wadliwej decyzji i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Spod tej możliwości należy wyłączyć sytuację, gdy naruszenie prawa nie jest rażące - bo nie każde uchybienie w procedowaniu przed organem rentowym ma taką rangę, by wymagało prowadzenia sprawy od nowa (uzasadnienie projektu ustawy, nr druku 382, Sejm RP IX kadencji).

W związku z powyższym, od dnia 7 listopada 2019r. zakres badania sądu pierwszej instancji obejmuje nie tylko naruszenie prawa materialnego, ale także przepisy postępowania przed organem rentowym.

Norma prawna zawarta w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. służy eliminacji z obrotu prawnego wadliwych decyzji (1. nakładających na ubezpieczonego zobowiązanie, 2. ustalających wymiar tego zobowiązania, 3. obniżających świadczenie); jednak wadliwość takiej decyzji musi być rażąca. Należy zauważyć, że tylko rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym uzasadnia uchylenie decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ponieważ nie każde uchybienie w procedowaniu przed organem rentowym ma taką rangę, by wymagało prowadzenia sprawy od nowa.

Zaskarżona decyzja dotyczy podlegania zainteresowanego pracowniczym obowiązkowym ubezpieczeniom. Decyzja ta mieści się kategorii spraw wymienionych w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (por. wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z 18 czerwca 2020r. IV U 2798/19).

Zainteresowany M. A. jest stroną postępowania, w tym przed organem rentowym (art. 28 k.p.a.). Tymczasem z materiału dowodowego sprawy wynika, że organ rentowy nie doręczył zainteresowanemu prawidłowo decyzji zaskarżonej. Z informacji uzyskanych z Komendy Miejskiej Policji w L. z 2 lutego 2022r. wynika bowiem, że adres, na który była przez organ rentowy kierowana zaskarżona decyzja jest niewłaściwy, bo zainteresowany tam nie przebywa, nikt z sąsiadów go nawet nie kojarzy.

Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 109 § 1 k.p.a. decyzję doręcza się stronom na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Doręczenie decyzji przez organ rentowy ma kluczowe znaczenie, bowiem od tego momentu biegnie dla strony termin do wniesienia odwołania. Zakończenie postępowania administracyjnego z naruszeniem przepisów proceduralnych o udziale strony, doręczaniu decyzji stanowi podstawę wznowienia tego postępowania (art. 145 k.p.a), jak również postępowania sądowego – w przypadku rozpoznania sprawy przez sąd (art. 401 pkt 2 k.p.c.). Postępowanie sądowe prowadzone bez udziału zainteresowanego byłoby dotknięte nieważnością. Należy zaakcentować, że brak doręczenia decyzji stronie przez organ rentowy z tej przyczyny, że nie można ustalić jej adresu, nie uprawnia organu rentowego do „przerzucenia” obowiązku ustalenia adresu na sąd.

Reasumując, Sąd uznał, że brak prawidłowego doręczenia zainteresowanej decyzji zaskarżonej stanowi rażące naruszenie prawa w rozumieniu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

W konsekwencji Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. orzekł jak pkt 1 wyroku.

Organ rentowy winien doręczyć zainteresowanemu zaskarżoną decyzję i załączyć do akt dowód doręczenia zainteresowanemu tej decyzji.

(-) Sędzia Grzegorz Tyrka

Sygn. VIII U 1472/21

UZASADNIENIE

c o do pkt 1 i 2 postanowienia

Decyzją z 6 października 2021r. nr (...) organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że M. A. jako pracownik u płatnika składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 16 grudnia 2019r. do 28 maja 2020r.

Płatnik składek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. wniosła odwołanie od decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy złożył także wniosek o zasądzenie od odwołującej Spółki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy przesłał zaskarżoną decyzję zainteresowanemu M. A. na adres: ul. (...), (...)-(...) L. i decyzja nie została przez zainteresowanego odebrana. Organ rentowy uznał, że decyzja została doręczona zainteresowanemu w trybie doręczenia zastępczego.

Z pisma Komendy Miejskiej Policji w L. z 2 lutego 2022r. wynika, że pod adresem nie zamieszkuje M. A.. Nikt z rozpytanych sąsiadów nie kojarzy zainteresowanego M. A..

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

zaskarżona decyzja podlega uchyleniu.

W orzecznictwie przyjęto, że od momentu wniesienia odwołania od decyzji organu rentowego do sądu rozpoznawana sprawa staje się sprawą cywilną, podlegającą rozstrzygnięciu według zasad właściwych dla tej kategorii. Odwołanie od decyzji pełni rolę pozwu, a jego zasadność ocenia się na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego. Na tego rodzaju wadach decyzji skupia się też postępowanie sądowe, a wady spowodowane naruszeniem przepisów postępowania przed organem rentowym, pozostają w zasadzie poza przedmiotem postępowania. Konsekwentnie, podstawą rozstrzygnięcia sądowego mogą być tylko przepisy prawa materialnego (i ewentualnie postępowania cywilnego), a nie przepisy procedury administracyjnej – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2013 roku, w sprawie II UK 164/12 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 stycznia 2014r., w sprawie III AUa 3285/13.

Z dniem 7 listopada 2019r. zmianie uległ stan prawny, umożliwiający sądowi pierwszej instancji orzekać kasatoryjnie, tj. uchylić zaskarżoną decyzję i przekazać sprawę organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Należy przypomnieć, że ustawą z dnia 4 lipca 2019r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020r., poz. 1469) dodano art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., zgodnie z którym jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Należy wskazać, że termin ubezpieczony na gruncie art. 476 § 5 pkt 2 lit. b) k.p.c. obejmuje także płatnika składek (U. M.; „Strony postępowania odrębnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych”; P. 2018; s. 113 i n.).

Cytowana norma prawna obowiązuje od 7 listopada 2019r. i dotyczy także spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem 7 listopada 2019r. (art. 9 ust. 2 w/w ustawy).

Ustawodawca wskazał w projekcie ustawy, że u podstawy orzekania w sprawach ubezpieczeniowych leży zasada, że w przypadku stwierdzenia wady decyzji organu rentowego sąd zmienia tę decyzję co do istoty (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.). Ustawodawca podniósł, że zasada ta ze względów społecznych w aktualnych warunkach musi zostać utrzymana. Jednakowoż praktyka orzekania sądów ubezpieczeń społecznych wykazuje, że decyzje organów rentowych bywają dotknięte rażącymi wadami w zakresie treści (brak oznaczenia prawidłowo stron, niewskazanie sposobu obliczenia świadczenia lub składki), sposobu wydania (wydanie przez osobę nieuprawnioną) i postępowania je poprzedzającego (bez podstawy prawnej lub przedwcześnie - bez zachowania terminów lub przesłanek wydania). Niezależnie od

tego, czy wady te dotyczą formy czy treści decyzji, ich wspólną cechą jest to, że naruszają przepisy o postępowaniu przed organem rentowym w takim stopniu, że ich konwalidacja jest niemożliwa. W konsekwencji naprawienie takich decyzji przez sąd polega w istocie na wydaniu ich na nowo, to zaś wymaga przeprowadzenia całego postępowania na nowo - tyle, że przed sądem. Ustawodawca wskazał, że niewątpliwie pozostaje to koniecznością w sprawach o przyznanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, skoro każda dodatkowa zwłoka może narazić ubezpieczonego na utratę środków utrzymania. Są jednak przypadki, w których ryzyka takiego nie ma: gdy decyzja (1) nakłada na ubezpieczonego zobowiązanie, (2) ustala wymiar tego zobowiązania (zwłaszcza je podwyższa) i (3) obniża świadczenie. W tych sprawach nie ma więc powodu, by sąd ubezpieczeń społecznych wyręczał organ rentowy w prawidłowym przeprowadzeniu postępowania. Względy społeczne nie stoją więc na przeszkodzie, by w tych sprawach wprowadzić możliwość uchylecia wadliwej decyzji i przekazania sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Spod tej możliwości należy wyłączyć sytuację, gdy naruszenie prawa nie jest rażące - bo nie każde uchybienie w procedowaniu przed organem rentowym ma taką rangę, by wymagało prowadzenia sprawy od nowa (uzasadnienie projektu ustawy, nr druku 382, Sejm RP IX kadencji).

W związku z powyższym, od dnia 7 listopada 2019r. zakres badania sądu pierwszej instancji obejmuje nie tylko naruszenie prawa materialnego, ale także przepisy postępowania przed organem rentowym.

Norma prawna zawarta w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. służy eliminacji z obrotu prawnego wadliwych decyzji (1. nakładających na ubezpieczonego zobowiązanie, 2. ustalających wymiar tego zobowiązania, 3. obniżających świadczenie); jednak wadliwość takiej decyzji musi być rażąca. Należy zauważyć, że tylko rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym uzasadnia uchylecie decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ponieważ nie każde uchybienie w procedowaniu przed organem rentowym ma taką rangę, by wymagało prowadzenia sprawy od nowa.

Zaskarżona decyzja dotyczy podlegania zainteresowanego pracowniczym obowiązkowym ubezpieczeniom. Decyzja ta mieści się kategorii spraw wymienionych w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. (por. wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z 18 czerwca 2020r. IV U 2798/19).

Zainteresowany M. A. jest stroną postępowania, w tym przed organem rentowym (art. 28 k.p.a.). Tymczasem z materiału dowodowego sprawy wynika, że organ rentowy nie doręczył zainteresowanemu prawidłowo decyzji zaskarżonej. Z informacji uzyskanych z Komendy Miejskiej Policji w L. z 2 lutego 2022r. wynika bowiem, że adres, na który była przez organ rentowy kierowana zaskarżona decyzja jest niewłaściwy, bo zainteresowany tam nie przebywa, nikt z sąsiadów go nawet nie kojarzy.

Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 109 § 1 k.p.a. decyzję doręcza się stronom na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Doręczenie decyzji przez organ rentowy ma kluczowe znaczenie, bowiem od tego momentu biegnie dla strony termin do wniesienia odwołania. Zakończenie postępowania administracyjnego z naruszeniem przepisów proceduralnych o udziale strony, doręczaniu decyzji stanowi podstawę wznowienia tego postępowania (art. 145 k.p.a), jak również postępowania sądowego – w przypadku rozpoznania sprawy przez sąd (art. 401 pkt 2 k.p.c.). Postępowanie sądowe prowadzone bez udziału zainteresowanego byłoby dotknięte nieważnością. Należy zaakcentować, że brak doręczenia decyzji stronie przez organ rentowy z tej przyczyny, że nie można ustalić jej adresu, nie uprawnia organu rentowego do „przerzucenia” obowiązku ustalenia adresu na sąd.

Reasumując, Sąd uznał, że brak prawidłowego doręczenia zainteresowanej decyzji zaskarżonej stanowi rażące naruszenie prawa w rozumieniu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

W konsekwencji Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. orzekł jak pkt 1 wyroku.

Organ rentowy winien doręczyć zainteresowanemu zaskarżoną decyzję i załączyć do akt dowód doręczenia zainteresowanemu tej decyzji.

Sąd na podstawie art.102 k.p.c. odstąpił od obciążania organu rentowego kosztami postępowania mając na względzie, że organ rentowy doręczył zainteresowanemu zaskarżoną decyzję na adres podany przez płatnika składek.

(-) Sędzia Grzegorz Tyrka